

Stanisław Stefanek

"Realizacja zadań duszpasterstwa organicznego" (FC, 70) - doświadczenia polskie w 20 lat po "Familliaris consortio"

Studia nad Rodziną 6/1 (10), 11-14

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bp Stanisław STEFANEK

**„REALIZACJA ZADAŃ DUSZPASTERSTWA ORGANICZNEGO”
(FC, 70) – DOŚWIADCZENIA POLSKIE W 20 LAT PO
*FAMILIARIS CONSORTIO***

Doświadczenia polskie chciałbym przedstawić w nawiązaniu do postulatów zawartego w *Familiaris consortio* n. 70, przestrzegającego, aby w tworzeniu programu duszpasterstwa organicznego nigdy i na żadnym poziomie nie pominąć duszpasterstwa rodzin. Do realizacji tego celu trzeba przygotować osoby kompetentne, dając im możliwość studiowania tej problematyki w wyższych instytutach teologicznych i pastoralnych.

1. Co działo się w Polsce w dziedzinie duszpasterstwa rodzin do czasu Synodu w roku 1980?

a) Episkopat Polski wydał dwie instrukcje: „O przygotowaniu wiernych do sakramentu małżeństwa i o duszpasterstwie rodzin”, w 1969 r., i „O przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego oraz wprowadzeniu nowego obrzędu sakramentu małżeństwa”, w 1975 r. Począwszy od lat sześćdziesiątych Episkopat Polski tworzył strukturę duszpasterstwa rodzin. Powstał program przygotowania do życia w rodzinie (kursy przedmałżeńskie). Od tego czasu datują się początki poradnictwa rodzinnego, przygotowującego młodych małżonków do odpowiedzialnego podjęcia zadań rodzicielskich. Szczególną uwagę, ze względu na wprowadzenie bardzo liberalnego prawa przeciwko życiu nienarodzonych (swoboda aborcji), zwrócono na obronę życia nienarodzonych, zaczęto też tworzyć Domy Samotnej Matki.

b) Przygotowanie specjalistów miało miejsce najpierw w Studium Rodzinnym, organizowanym przez wiele diecezji. Studium to obejmowało program teologiczny i ogólnoantropologiczny, obejmujący wiadomości z dziedziny medycyny, socjologii, psychologii itd. Przykładem takiego studium może być krakowski ośrodek, powołany przy Wydziale Teologicznym. W roku 1975 powstał Akademicki Instytut Studiów nad Rodziną w Warszawie. Podjął on prowadzenie pełnych studiów wyższych na temat rodziny – wspólnoty życia i miłości. Są to studia interdyscyplinarne zarówno w dziedzinie teologii, jak i w dziedzinie nauk pozateologicznych. Instytut ten powstał na Akademii Teologii Katolickiej, a jego założycielem jest Ksiądz

Abp Kazimierz Majdański, powołany przez Ojca Świętego Jana Pawła II do przewodniczenia Komitetowi ds. Rodziny przy Papieskiej Radzie ds. Świeckich w okresie przygotowania Synodu z roku 1980.

2. Przyjęcie Adhortacji

a) Po ukazaniu się 21 listopada 1981 r. Adhortacji, istniejące struktury duszpasterstwa rodzin przyjęły jej treść za podstawę pracy formacyjnej. Przede wszystkim starano się o popularyzację tego dokumentu. W pierwszym okresie wydano ponad pięćset tysięcy jego egzemplarzy. Trudno powiedzieć ile wydano ich do tej pory, ponieważ bardzo wiele diecezji na własny użytek wciąż wznawia wydania.

b) Treść *Familiaris consortio* omawiano w ramach formacji stałych pracowników duszpasterstwa rodzin. Program przewiduje spotkania ogólnopolskie co najmniej trzy razy do roku, a w diecezjach każdego miesiąca.

c) Podjęto refleksję nad tą Adhortacją na poziomie akademickim, szczególnie w Instytucie Studiów nad Rodziną w Warszawie, gdzie powstało kilkadziesiąt prac dyplomowych opartych na badaniach nad jej tekstem. Przez Instytut Studiów nad Rodziną w Warszawie został wypracowany kierunek „nauki o rodzinie”. Rozwijające się zainteresowanie naukami o rodzinie pozwoliło uruchomić taki kierunek także na Katolickim Uniwersytecie w Lublinie i na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Opolu. Wpisanie przez władze edukacyjne „nauk o rodzinie” na listę kierunków badań naukowych umożliwia zdobywanie tytułu magistra nauk o rodzinie.

3. Wpływ prac studyjnych podjętych przez Instytut Studiów nad Rodziną na program duszpasterstwa rodzin w Polsce

a) W ramach przygotowania prac dyplomowych na kierunku „nauki o rodzinie” prowadzi się interdyscyplinarne badania wybranych zagadnień z antropologii i teologii. Badania te wymagają uzgodnienia metodologicznego między naukami teologicznymi, takimi jak na przykład teologia dogmatyczna, teologia moralna, nauki biblijne czy prawo kanoniczne, a także między naukami poza teologicznymi – jak socjologia, psychologia, medycyna, pedagogika. Uzgodnienie relacji między tymi naukami a kierunkiem „nauki o rodzinie” integruje wyniki ich badań, ukazując jeden obraz rodziny – wspólnoty życia i miłości. Badania te, mimo że stwarzają pewne trudności, tak jak wszystkie interdyscyplinarne prace naukowe, stały się jednak okazją do bliskiej współpracy różnych specjalistów i owocują wydawaniem opracowań popularnonaukowych, przydatnych w pracy pastoralnej. Szczególnie posłużyły one do przygotowania katechez przedmażeńskich i programów pedagogicznych dla młodzieży, o których będzie mowa w następnych punktach.

b) Szczególnie wiele wysiłku włożono w spopularyzowanie *Karty Praw Rodziny*. Podana w zarysie w *Familiaris consortio* (n. 46), ukazała się jako osobny dokument Stolicy Apostolskiej. W Polsce najpierw odbyła się jej uroczysta promocja w Instytucie Studiów nad Rodziną w Warszawie. Po omówieniu istotnych postulatów zawartych w *Karcie*, Nuncjusz Apostolski w Polsce wręczył oficjalnie ten dokument przedstawicielom parlamentu, a także przedstawicielom mediów. W każdej diecezji odbyła się promocja *Karty*, połączona z wykładami i z przekazaniem tego dokumentu przedstawicielom władz miejscowych. Promocja *Karty Praw Rodziny* pomogła w budowaniu właściwego obrazu człowieka w świadomości społecznej i wsparła trwającą stale walkę o życie nienarodzonych. Walka ta, to ciągłe zmaganie z naciskiem liberalizmu obyczajowego, który przez ustawy parlamentarne sięga do ludzkich sumień. Obrońcy życia opierając się na Ewangelii i na nauczaniu Kościoła, tworzą takie struktury społeczne, jak: Federacja Obrońców Życia, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych, Rady ds. Rodziny przy samorządach, a przede wszystkim Komisję ds. Rodziny w parlamencie. Powstały też takie instytucje jak: Pełnomocnik Rządu ds. Rodziny, a na niższych szczeblach Centra Pomocy Rodzinie i sieć Domów Samotnej Matki. Zmiany poglądów politycznych w społeczeństwie, zaskakujące boleśnie z racji głębokiego kryzysu ekonomicznego, sięgają także dziedziny obrony życia i zagrażają budowaniu domu bezpiecznego dla człowieka. Ciągłe wraca pogląd, że rodzina jest prywatną inicjatywą poszczególnych obywateli, a pomoc rodzinie wpisuje się w rozdział socjalnej pomocy wobec zjawisk patologicznych.

c) Znajomość tekstu *Familiaris consortio*, popularyzowanego przez Instytut, stanowi dużą pomoc w tworzeniu programów edukacyjnych. Liberalizm obyczajowy wdziera się także na teren szkoły, jako postulat tzw. seks-edukacji. Program ten oferuje instruktaż biologiczno-techniczny dla młodzieży, i to już w ostatnich klasach szkoły podstawowej. W Polsce odbyła się na ten temat długa dyskusja społeczna, prowadzona w ośrodkach naukowych, a także w mediach. Minister Edukacji Narodowej wydał zarządzenie w sprawie programu przedmiotu, który otrzymał nazwę „Wychowanie do życia w rodzinie”. Instytuty wsparły realizację tego programu na dwóch poziomach. Po pierwsze przygotowując nauczycieli specjalistów w tej dziedzinie, po drugie pomagając w przygotowaniu programów szczegółowych, materiałów dydaktycznych i podręczników szkolnych, które uwzględniły pełną wizję człowieka, stworzonego na obraz Boży, powołanego do życia we wspólnocie miłości i obdarowanego władzą przekazywania życia. Programy te, pod ogólnym tytułem „Wychowanie do miłości”, skutecznie przeciwstawiają się laickim, demoralizującym instruktażom z zakresu seksuologii.

Obecnie trzeba będzie wzmóc wysiłki, ponieważ nowa ekipa rządowa (2002 r.) obiecała swoim wyborcom tzw. liberalizację obyczajów, czyli szersze otwarcie drzwi domu rodzinnego na propozycję laickiej moralności. Spodziewamy się w związku z tym nacisku ze strony władz administracyjnych i ze strony mediów, tym bardziej więc musimy stanąć przy rodzinie. Oby próg każdej rodziny stał się skuteczną zaporą dla zła, a ognisko domowe i mądrość pierwszych wychowawców – rodziców ogrzało i oświeciło umysły młodych.

**Bishop Stanisław Stefanek: "The implementation of organized pastoral care"
(FC 70) – Polish experience 20 years after the proclamation
of *Familiaris consortio***

Beginning with the 1960s the Polish Episcopate has been forming the structure of family pastoral care. A programme has been formed, aimed at preparing to live within a family and implemented within family counselling, preparing young married couples to undertake parental tasks. After the Synod in 1980 the Polish Episcopate published two instructions on the preparation to the Sacrament of Matrimony. The preparation of experts took place first in the Family Study arranged by a great number of dioceses. Since 1975 it has also been carried out in the academic Institute for Studies on the Family in Warsaw.

After the publication of the Exhortation *Familiaris consortio*, pastoral care has adopted its contents as a basis for formative work. A reflection has been made on the Exhortation on academic level, particularly at the Institute for Studies on the family. Much effort has been devoted to popularise the Rights of the Family Charter outlined in *Familiaris consortio* (no 46). Knowledge of the contents of the Encyclical is of great help in creating educational programmes.